

ІДЕНТИФІКАЦІЙНІ ЗНАКИ ДЛЯ МАРКУВАННЯ ВИРОБІВ ЛЕГКОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

***Анотація:** подано аналіз структури виробничого маркування окремих груп виробів легкої промисловості; обґрунтовані напрями теоретичних досліджень знаків як засобів комунікації в інформаційному забезпеченні товарів; розроблено алгоритм створення знаків для маркування виробів легкої промисловості; подані результати розробки ідентифікаційних знаків для маркування виробів легкої промисловості.*

Ключові слова: товар, знаки, легка промисловість, вироби легкої промисловості товарна інформація, інформаційне забезпечення товарів, маркування, інформаційні товарні знаки, ідентифікаційні знаки, функції засобів товарної інформації

Shumsky O., Sadlowska S., Bednarchuk M.

IDENTIFICATION SIGNS FOR MARKING PRODUCTS OF LIGHT INDUSTRY

***Summary.** the analysis of structure of the productive marking of separate groups of wares of light industry is given; directions of theoretical researches of signs are reasonable as facilities of communication in the informative providing of commodities; the algorithm of creation of signs is worked out for marking of wares of light industry; the given results of development of identification signs are for marking of wares of light industry.*

Keywords: commodity, signs, light industry, wares of light industry, commodity information, informative providing of commodities, marking, informative trademarks, identification signs, functions of facilities of commodity information

1. Вступ

Аналіз результатів наших досліджень свідчить, що протягом останніх 20-ти років провідні вітчизняні і зарубіжні виробники у структурі товарного маркування активно використовують такий особливий комунікаційний засіб як знаки (символи, умовні позначення тощо). Водночас, ми встановили, що більшість інформаційних знаків (символів, піктограм, емблем, кодів тощо), не будучи частиною мовної абетки чи елементами оригінальної графіки, але входячи у структуру маркування, не відповідає таким критеріям знакових систем, як подібність форм і схожість структур [7-9].

Більш того, ми прийшли до висновку, що багато цих знаків “живе” виключно у своєму вузькому функціональному середовищі стосовно конкретних товарних груп. Ми також встановили, що лише окремі з них є усталеними, а невелика їх кількість – стандартизованими, тобто їхнє вживання регламентується НД різних категорій і видів [7]. Крім того, практика товарознавчої діяльності переконливо свідчить, що у структурі товарного маркування та інших видів ЗТІ постійно з’являються нові види та різновиди умовних позначень, які водночас мають тенденцію до уніфікації дизайну і змісту, тобто до засад формування спеціалізованої знакової системи [6, 8, 9]. У даному контексті ми вважаємо априорі, що інформаційне забезпечення товарів у комерційній діяльності має не тільки всі риси загального комунікативного процесу, але й

багато ознак спеціальної “торговельної” штучної мови.

2. Аналіз проблеми і постановка завдання

Виходячи з вищевказаного, нами визначено три основні напрями теоретичних досліджень з погляду прикладного використання знаків як засобів комунікації в інформаційному забезпеченні товарів: 1) особливості класифікації знаків і знакових систем у теоретичному і практичному товарознавстві; 2) специфіка їх властивостей як носіїв інформації про товар; 3) необхідність деталізованого тлумачення денотату знаків як структурних елементів інформації про окремі товарні групи (вироби) [7].

Третій напрям досліджень, на наш погляд, є особливо актуальним у галузі інформаційного забезпечення виробів легкої промисловості, що підтверджується кількома причинами: 1) величезною широтою, повною і глибиною як групового, так і видового асортименту цих товарів; 2) дуже вагомою часткою на ринку імпортованих товарів, які супроводжуються виробничим маркуванням, котре часто не відповідає вимогам принципу “ЗД”; 3) фактичною відсутністю НД з чітко встановленими вимогами до застосування у маркуванні інформаційних товарних знаків (ІТЗ) окремих груп [8-13].

Результатом останнього є часте використання у маркуванні виробів легкої промисловості великої кількості ІТЗ, котрі не мають чіткого розшифрування чи пояснення у загальнодоступних інформацій-

них джерелах. Як наслідок, пересічний споживач/користувач товарної інформації (ТІ) вимушений суб'єктивно інтерпретувати денотат таких ІТЗ, що об'єктивно погіршує якість інформаційного забезпечення маркованих ними товарів в цілому. Особливо актуальною ця проблема є для використання групи ІТЗ, які ми свого часу назвали "власне інформаційними товарними знаками" [6].

Однак, наші подальші дослідження показали, що назва "власне інформаційні товарні знаки" не відображає зв'язок їх товарознавчого змісту з особливостями виконуваних ними функцій ЗТІ, а саме ці особливості виділяють їх серед інших ІТЗ (компонентних, експлуатаційних, екологічних та ін.) В результаті ми прийшли до висновку про доцільність заміни терміну "власне інформаційні знаки" терміном "ідентифікаційні знаки". Останні ми визначили як сукупність умовних позначень для ідентифікації суто товарознавчих особливостей виробів, які є важливими для споживача товарів/користувача інформації. Крім того, деталізація товарознавчого змісту "ідентифікаційних знаків" дала нам підстави розширеного трактування ідентифікаційної функції ЗТІ: здатності до встановлення виду/різновиду розпізнаваного товару, його товарної марки/виробника, а також окремих та сукупних товарних характеристик/властивостей [7, 11, 12].

Враховуючи вище викладені результати ми вважали необхідним і доцільним вирішення таких завдань:

1. Ґрунтовно проаналізувати структуру виробничого маркування окремих груп виробів легкої промисловості (спеціального і спортивного взуття, трикотажних виробів та ін.) на предмет товарознавчого трактування денотату всіх груп ІТЗ, які входять у неї.

2. На прикладі і за результатами власного товарознавчого дослідження трикотажних полотен спортивного призначення (ТПСП) обґрунтувати і створити алгоритм розробки ІТЗ для маркування товарів легкої промисловості.

3. На базі створеного алгоритму розробити інформаційні (ідентифікаційні) товарні знаки для

маркування окремих виробів легкої промисловості з формулюванням та обґрунтуванням їх товарознавчого змісту.

3. Розробка алгоритму створення ІТЗ для маркування виробів легкої промисловості

Товарознавчий аналіз виробничого маркування товарів легкої промисловості, зокрема взуттєвих та одягових, показав недостатність у їх структурі саме тих ІТЗ, які могли б реалізовувати, насамперед, ідентифікаційну функцію засобів товарної інформації. Іншими словами, необхідною і доцільною є розробка саме тих знаків (символів, піктограм та ін.), якими б споживачі і фахівці інформувалися про особливості (на рівні показників) окремих споживних властивостей товарів або матеріалів, з яких вони виготовлені, про специфіку їх загального/функціонального призначення, конструкційні і технологічні особливості, видовий/модельний асортимент тощо [7, 11, 12].

Товарознавче обґрунтування розробки ІТЗ для маркування виробів легкої промисловості нами здійснено на основі комплексного товарознавчого дослідження трикотажних полотен спортивного призначення (ТПСП), а саме:

а) за результатами інструментальних досліджень показників споживних властивостей ТПСП [1, 2, 4, 5];

б) на базі розробки вимог споживачів до споживних властивостей ТПСП та виробів з них [3, 6];

в) на основі результатів патентного пошуку і аналізу нормативної бази оцінювання якості ТПСП і виробів з них [3, 6];

В основному, наші дослідження тут були спрямовані на розробку вимог до спортивного трикотажу, визначення їх специфіки та рівня їх відображення у чинній нормативній документації (НД), обґрунтування потреби у розвитку товарної інформації як складової частини задоволення потреб споживачів товарів легкої промисловості [6]. За результатами проведених теоретичних та експериментальних досліджень нами розроблено алгоритм створення ІТЗ (табл. 1).

Таблиця 1

Алгоритм створення ІТЗ для маркування виробів легкої промисловості за результатами товарознавчих досліджень

№ дії	Зміст робіт
1.	Обґрунтування проблеми і встановлення потреби у конкретному ІТЗ
2.	Літературний пошук у мережі інтернет
3.	Патентний пошук
4.	Аналіз чинних НД
5.	Аналіз фактичного (наявного) ринкового маркування товару
6.	Аналіз особливостей транспортування, зберігання, продажу, використання, догляду, утилізації товару
7.	Описання (розробка) номенклатури споживних властивостей
8.	Описання (розробка) вимог до показників споживних властивостей
9.	Лабораторні дослідження основних показників споживних властивостей
10.	Формулювання розгорнутої інформації про товар
11.	Формулювання лаконічної інформації про товар
12.	Виразення текстової інформації про товар графічними символами
13.	Розробка плотних варіантів кожного ІТЗ
14.	Перевірка кожного розробленого ІТЗ на дотримання основних правил про ІТЗ (правило 3Д)
15.	Вибір оптимального знаку (вирішує поставлену проблему, відповідає встановленим вимогам і потребам)
16.	Патентування (засвідчення)

4. Розробка ідентифікаційних знаків для маркування виробів легкої промисловості

На основі вище сказаного, нами розроблені ІТЗ (ідентифікаційні знаки), які пропонуються для впровадження у структуру виробничого маркування окремих груп виробів легкої промисловості (рис. 1 і табл. 2).

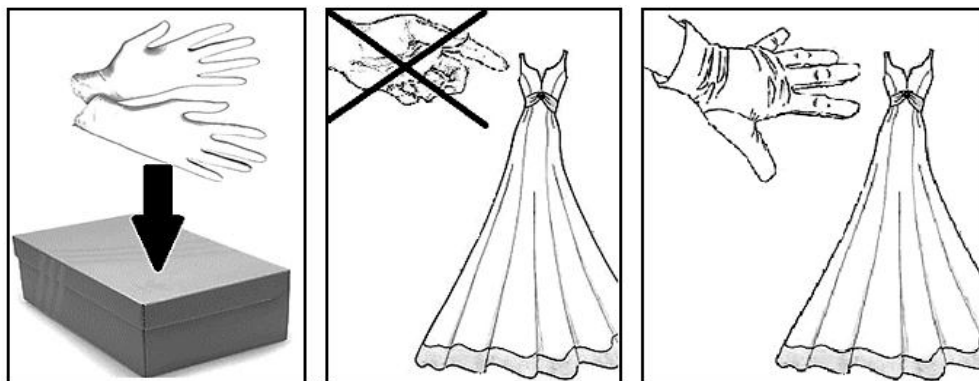

Рис. 1. Ідентифікаційні знаки для маркування весільних суконь

Зокрема, для маркування такої специфічної групи виробів як весільні плаття, нами були розроблені ідентифікаційні знаки (пiктограми), подані на рис. 1.

В основу розробки їх товарознавчого змісту (денотату) покладена ідентифікація визначених алгоритмом розробки ІТЗ, важливих саме для вказаних виробів, 2-х специфічних властивостей: 1) підвищеної здатності до забруднювання; 2) складності очищення (відпирання).

В основу розробки (створення) їх форми було покладено дотримання загальновідомих вимог до знаків в цілому і до ІТЗ, зокрема, а саме:

1) компактності – можливість використання на упаковці (картонні коробки та поліетиленові пакети), а також – носіях виробничого маркування – етикетки, ярлики, контрольні стрічки, пакувальні аркуші та вкладиші з реалізацією функції інструкції з експлуатації);

2) наочності – можливість досягнення досконалості поліграфічного виконання (друку), зовнішня виразність, довершеність дизайну, простота кольорів (чорно-білі та відтінки сірого);

3) здатності до швидкого запам'ятовування та легкого впізнання – використання загальновідомих та усталених графічних образів та символів (силуетів руки, плаття, рукавички, а також – стрілки та перекреслення);

4) інформативності – здатність замінювати текстову інформацію (за нашими підрахунками – 4 речення місткістю понад 100 одиничних символів).

Досягненню відповідності розроблених нами ІТЗ вказаним вимогам, на наш погляд, найкраще відповідає такий вид родового поняття “знак”, як “пiктограма”, яка тут виконує дві функції:

1) як умовний малюнок (їх послідовність), відображає частину технологічного процесу (пакування виробів) та процесу експлуатації (їх розпакування);

2) подає конкретизовану інформацію, що підкреслює характерні риси маркованого нашими знаками об'єкту – 2 важливі специфічні властивості весільних суконь (див. вище).

У першому випадку піктограми служать для полегшення сприйняття інформаційного повідомлення і кращого його запам'ятовування, а другому – подають інформацію коротше, швидше, зро-

зуміліше та ефективніше ніж словом (мовним знаком).

Таким чином, розроблена нами форма і присвоєний їй товарознавчий зміст (денотат), забезпечує вказаним ІТЗ реалізацію таких функцій ЗТІ (в порядку пріоритетності):

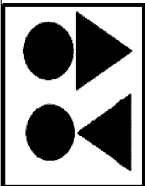

- ідентифікаційної – визначаються видові та якісні характеристики виробів (весільні сукні, здатність до забруднювання, складність очищення);
- вказівної – вказані вище властивості виділяються як специфічні саме для цих виробів і вкрай важливі для споживача;
- регламентної – встановлюються правила пакування та експлуатації виробів, дотримання яких запобігає завданню шкоди виробам і споживачеві.

Така пріоритетність функцій ЗТІ дозволяє нам віднести вказані знаки до визначеної нами з метою вдосконалення класифікаційної схеми ІТЗ групи “ідентифікаційні знаки”.

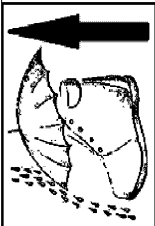

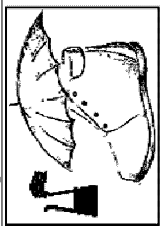
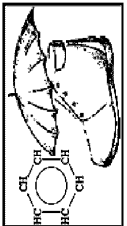
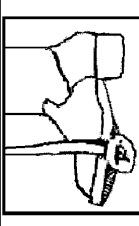
Означені вище методологічні підходи до розробки форми і денотату ідентифікаційних знаків, застосовані нами при створенні низки ІТЗ для маркування окремих груп виробів легкої промисловості вузькоспеціалізованого призначення та виробів зі специфічними властивостями (одягу для тварин, спеціального взуття, взуття з полімерних матеріалів та ін. – табл. 2).

Аналіз денотату знаків, поданих у табл. 2, свідчить, що ними ідентифікуються, насамперед, суто товарознавчі особливості виробів, які є важливими для споживача/користувача інформації. Тобто споживачів і фахівців інформують про особливості (на рівні показників) окремих споживних властивостей виробів або матеріалів, з яких вони виготовлені і про специфіку їх загального/функціонального призначення.

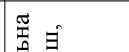
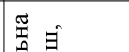
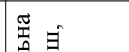
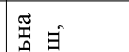
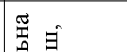
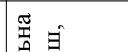
Ідентифікаційні знаки для маркування виробів легкої промисловості

№ з/п	Зображення знаку та його назва	Товарознавча інтерпретація змісту	Можливі носії виробничого маркування	Реалізовані функції ЗП
1.	 <p>“Унісекс”</p>	Одяг швейний, трикогажний, шкіряний, хутряний: віково-статеве призначення – для чоловіків і жінок	Етикетка, ярлик, контроль-на стрічка,	Ідентифікаційна Вказівна
2.	 <p>“Взуття для тварин”</p>	Взуття – призначення для тварин	Етикетка, ярлик, контроль-на стрічка, упаковочка	Ідентифікаційна Вказівна
3.	 <p>“Одяг для тварин”</p>	Одяг – призначення для тварин	Етикетка, ярлик, контроль-на стрічка, упаковочка	Ідентифікаційна Вказівна
4.	 <p>“Гідровзуття”</p>	Взуття – призначення для експлуатації у водному середовищі аквааеробіка, пляжах з кораловим дном та ін.	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковочка	Ідентифікаційна Вказівна

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
5.	 <p>“Підвищена водостійкість”</p>	Спеціальне взуття – призначення для експлуатації в умовах підвищеної вологості	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
6.	 <p>“Підвищена термостійкість”</p>	Спеціальне взуття – призначення для експлуатації в умовах підвищених температур	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
7.	 <p>“Стійкість до дії агресивних середовищ”</p>	Спеціальне взуття – призначення для експлуатації в умовах агресивних середовищ; підвищена кислото- та лужостійкість	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
8.	 <p>“Бензиностійкість”</p>	Спеціальне взуття – призначення для експлуатації в умовах агресивних середовищ; підвищена бензо- та мастилостійкість	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
9.	 <p>“Для кінного спорту”</p>	Взуття – призначення для занять кінними видами спорту	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна

Продовження табл. 2

1	2	3	4	5
10.	 “Балетне взуття”	Взуття – призначення для занять балетом	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
11.	 “Взуття для скейбордингу”	Спортивне взуття – призначення для занять скейбордингом	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
12.	 “Туристичне взуття”	Спортивне взуття – призначення для занять туризмом	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
13.	 “Туристичне взуття”	Взуття з особливими властивостями – ароматизоване; призначення – святкове взуття	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна
14.	 “Ароматизоване взуття”	Екологічні властивості взуття; особливості матеріалу виготовлення – полімери рослинного походження	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна Пропагандистська Мотиваційно-емоційна
15.	 “Екофлора”	Особливості матеріалу виготовлення – полімери	Етикетка, штамп, контрольна стрічка, пакувальний аркуш, упаковка	Ідентифікаційна Вказівна Пропагандистська Мотиваційно-емоційна

5. Висновки

1. Ми вважаємо, що знаки, зокрема інформаційні товарні знаки, в цілому є сучасним, ефективним і перспективним засобом комунікативного процесу у досліджуваній нами вузькопрофесійній сфері людської діяльності – інформаційному забезпеченні товарів.

2. Наявність великої сукупності знаків у сучасному товарному маркуванні, різноманітність виконуваних ними функцій, потреба подальшої уніфікації форми і товарознавчого змісту, а також необхідність удосконалення класифікації, на нашу думку, є вагомими підставами для їх детального теоретичного дослідження.

3. Товарознавчий аналіз виробничого маркування товарів легкої промисловості, зокрема взуттєвих та одягових, показав недостатність у їх структурі саме тих ІТЗ, які могли б реалізовувати, насамперед, ідентифікаційну функцію засобів товарної інформації.

4. За результатами проведених теоретичних та експериментальних досліджень трикотажних полотен спортивного призначення розроблено алгоритм створення ІТЗ для маркування виробів легкої промисловості.

5. Із застосуванням вказаного алгоритму нами розроблені ІТЗ (ідентифікаційні знаки), які пропонуються для впровадження у структуру виробничого маркування окремих груп виробів легкої промисловості.

СПИСОК ВИКОРСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Исследование сорбционных свойств трикотажных полотен из смесей волокон / [Шумский О. В., Галик И. С., Семак Б. Д., Василишина Н. П.] // Текстильная промышленность. – 1991. – №3. – С. 53-54.

2. Сравнительная оценка гигиенических свойств многокомпонентных трикотажных полотен спортивного назначения / [Шумский О. В., Задорожный Ю. И., Галик И. С. и др.] // Известия ВУЗов. – Технология лёгкой промышленности. – 1991. – №2. – С. 7-13.

3. Шумский О. В. Ассортимент, свойства и применение новых трикотажных полотен для спортивной одежды / [О. В. Шумский, Е. М. Стефанюк, И. С. Галык и др.] // ЦНИИТЭИЛегпром. Трикотажная и текстильно-галантерейная промышленность (обзорн. инф.). – 1990. – №6. – 60 с.

4. Одноцикловые характеристики трикотажных полотен / [О. В. Шумский, И. С. Галык, Б. Д. Семак и др.] // Текстильная промышленность. – 1991. – №5. – С. 56-57.

5. Шумский О. В. Влияние волокнистого состава и строения на формирование механических и физических свойств трикотажных полотен спортивного назначения / О. В. Шумский, И. С. Галык, Б. Д. Семак // ЦНИИТЭИЛегпром. Трикотажная и текстильно-галантерейная промышленность (обзорн. инф.). – 1991. – №3. – 44 с.]

6. Шумський О. В. Особливості оцінювання якості трикотажних полотен спортивного призначення. – Вісник Львівської комерційної академії. –

Вип. 4. – Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2001. – С. 124-134. – (Серія товарознавча).

7. Шумський О. В. Ідентифікаційні знаки у маркуванні товарів. // Вісник Львівської комерційної академії / [ред. кол. : Б. Д. Семак, І. В. Донцова, Н. І. Доманцевич та ін.]. – Львів : Видавництво Львівської комерційної академії, 2013. – Вип. 13. – 108-113.

8. Шумський О. В. Товарна інформація – елемент забезпечення якості продукції легкої промисловості. – Сучасні технології в легкій промисловості і сервісі: Збірник тез доповідей Регіональної науково-практичної конференції. / Шумський О. В., Беднарчук М. С.– Хмельницький, 22-23 вересня 2010 р. – Хмельницький: ХНТУ, 2010. – С. 69-70.

9. Шумський О. В. Інформаційні товарні знаки як елемент інформаційного забезпечення експлуатації взуття. – Матеріали міжнародної науково-технічної та науково-методичної конференції, присвяченої 80-річчю від дня заснування Київського національного університету технологій та дизайну “Інтеграція освіти і науки – майбутнє України”, 4-8 жовтня 2010 р. / Шумський О. В., Беднарчук М. С. – Вісник КНУТД. – 2010. – №5 (т.1). – С. 138-141.

10. Шумський О. В. Термінологічні проблеми у сфері товарного маркування у чинному законодавстві. – Сучасне матеріалознавство та товарознавство : теорія, практика, освіта : Матеріали І-ї Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (м. Полтава, 26-27 лют. 2014 р.). / Шумський О. В., Беднарчук М. С., Садловська С. І. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – С. 409-414.

11. Шумський О. В. Виробниче маркування гумового і полімерного взуття як основний засіб його інформаційного забезпечення. – Актуальні питання сучасного товарознавства : матеріали II наук.-практ. інтернет-конф. / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, ДонНУЕТ ім. М.Туган-Барановського, каф. товарознавства і експертизи непрод. товарів та [ін.]; [редкол. : Лойко Д. П.]. / Шумський О. В., Садловська С. І. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2013. – С. 281-283.

12. Садловська С. І. Переваги і недоліки використання інформаційних товарних знаків у маркуванні силіконових устілок-грілок для взуття. – Актуальні проблеми теорії і практики експертизи товарів : матеріали I міжнародної наук.-практ. конф., (м. Полтава, 18-20 берез. 2014 р.). / Садловська С. І., Шумський О. В., Беднарчук М. С. – Полтава : ПУЕТ, 2014. – 104-107.

13. Шумський О. Інформаційне законодавство України як термінологічна та методологічна основа інформаційного забезпечення товарів / Шумський О. Беднарчук М. С., Садловська С. І. // Актуальні проблеми товарознавства, торговельного підприємництва та захисту прав споживачів: міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (Київ, 13 берез. 2014 р.) : тези доп. / [відп. ред. В. А. Осика]. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. – 197 с. – С. 167-170.